

Konečně zimní pohádka

Anna Cvrčková

Kdo byl letošní Vánoce zhnusen novými českými filmovými pohádkami, mohl se bez obav vrhnout do náručí Českého rozhlasu. Zejména 25.12. jsme se dočkali skutečného skvostu. V rámci projektu Českého rozhlasu Shakespeare+400 odvysílala stanice záznam Zimní pohádky Wiliama Shakespeara z roku 1960. Pro děti takhle „pohádka“ není - zvláště kvůli svojí bezmála dvouhodinové délce. Dospělí se ale určitě potěší.

Dvě hodiny na rozhlasovou hru se nám dnes zdají neúnosné. V roce 1960 byla situace ale samozřejmě zcela jiná a tvůrci inscenací nebyli časem tolik limitováni jako dnes. Dnešní dramaturgové by z textu jistě vyškrtli dlouhou promluvu, ve které se Perdita rozplývá nad místní květenou, i celou postavu darebáka Poberta, který děj nijak zásadně neposune. Přes svoji délku je ale inscenace i dnes schopná udržet divákovu pozornost, i když jistě není vhodná jako poslech do tramvaje cestou do práce.

Inscenace Zimní pohádka příjemně překvapí svou přehledností. Každý režisér, který se kdy potýkal s nějakým shakespearovským titulem, jistě potvrdí, že odlišit od sebe závratné množství postav, je úkol přímo herkulovský. Režisér Miloslav Jareš však v Zimní pohádce tento úkol zvládl. Všechny dvacet postav je zde jasně rozpoznatelných. Je tomu tak nejen díky tomu, že mnozí herci této inscenace se později stali legendami, a tak jejich hlasy ještě dnes snadno poznáme. Každá scéna je detailně promyšlena tak, aby se nesesetkávaly dva hlasy stejných výšek, a pokud se přeci jen setkají, aby se jednalo o hlasy naprosto nezaměnitelné. Díky této „hudební“ koncepci by inscenace byla příjemná na poslech i v případě, že bychom nerozuměli jediné slovo.

Tato skutečnost je navíc podpořena vynikající hudbou Miroslava Ponce. Ta je zároveň i důležitým příspěvkem do debaty, která je mezi rozhlasovými režiséry stále aktuální - je lepší okolní zvuky dodělávat k nahrávce ve studiu, anebo je lepší jít točit inscenaci ven, mimo studio? Miroslav Ponc zde přináší třetí alternativu. Veškeré okolní zvuky tvořící atmosféru scény - snad až na zvuk odhrnování záclony - jsou v inscenaci Zimní pohádka dotvářeny hudbou. Za povšimnutí stojí například zvuk „času“, který je vytvářen tukaním dřevěk a ostinatými figurami. Podobně hudbou nahrazuje okolní zvuky ve všech ostatních prostředích. Je ale jasné, že takto se dá hudba použít jen v tom případě, že je psána přímo pro konkrétní inscenaci, a tudíž je tento způsob řešení okolních ruchů zdaleka nejnáročnější. V inscenacích, které se nesnaží zastírat svou stylizovanost, je ale tento přístup velmi přínosný. Zároveň hudba pochopitelně slouží jako předěl mezi jednotlivými obrazy.

U této inscenace se nelze nepozastavit nad hereckými výkony. Nejen, že je každému rozumět každé slovo - což by mělo být v rozhlasových hrách samozřejmostí, ne vždy tak tomu ale doopravdy je. Navíc je i ta nejmenší role pečlivě nastudována i provedena. I díky Krausově překladu se zdá, jako by Shakespearovy verše hercům ani v nejmenším nepřekážely. Jako by tak snad mluvili i v běžném životě, tak zní přirozeně. Zároveň však text nepostrádá poetičnost. Nepopírám ovšem, že dnešním mladším divákům by se mohl daný herecký styl zdát někdy - zvláště u ženských hrdinek - neúměrně patetický. Je ovšem otázkou, kolik „mladších“ diváků dnes vůbec rozhlas poslouchá.

Český rozhlas se tak znovu vysíláním této inscenace nejen hrdě přihlásil ke své tradici, ale nabídl i podnětné srovnání s dnešní rozhlasovou tvorbou. Přes jisté problémy inscenace, které vznikly odstupem času od doby jejího vzniku, zůstává inscenace v některých ohledech - například v práci s hudbou - dodnes nedostižným vzorem.

Znovu vysílání starých nahrávek her, ale i sonetů Wiliama Shakespeara je velkým přínosem projektu Shakespeare+400. Kdo nestihl inscenace v živém vysílání, nemusí zoufat, protože třicet z nich je výjimečně na webu Českého rozhlasu ke stažení. Zimní pohádka bohužel mezi těchto šťastných třicet vyvolených nepatří. V archivu je ale možné si ji poslechnout až do 25.2.2017.

Zimní pohádka

Autor: William Shakespeare

Překlad a rozhlasová úprava: Jaroslav Kraus

Dramaturgie: Dalibor Chalupa

Hudba: Miroslav Ponc

Režie: Miloslav Jareš

Osoby a obsazení: Čas (Vladimír Šmeral), Leontes, král sicilský (Miroslav Doležal), Mamillius, princ sicilský (Ivan Plecítý), Camillo, sicilský šlechtic (Karel Beníško), Antigona, sicilský šlechtic (Jiří Hurta), Polixen, král český (Josef Větrovec), Florizel, český princ (Vladimír Salač), ovčák (Antonín Zíb), pasák, jeho syn (Jaromír Spal), Poberto, tulák (František Filipovský), Hermiona, choť Leontova (Marie Glázrová), Perdita, dcera Leontova (Viola Zinková), Pavlína, manželka Antigona (Jiřina Štěpničková), šlechtici (Karel Houska, Bedřich Bobek a Milan Friedl), kapitán (Zdeněk Hodr), dvorní dámy (Lída Otáhalová a Jaroslava Drmlová), čeledín (Rudolf Široký), úředník soudu (Karel Pavlík) a sluha (Artuš Kalous)